En weer werd het oorlog…

Filip Van Devyvere

Duitsland, dat na het verdrag van Versailles door de geallieerden al te zwaar gestraft werd, krijgt in de figuur van Adolf Hitler een charismatische leider. Zijn ambities stellen Europa voor een dilemma. Een conflict op Europese schaal wordt onafwendbaar en draait uit op een nieuwe wereldoorlog.

De internationale scène verandert grondig in de jaren dertig. Duitsland, gekortwiekt door de verbondenen en tien jaar lang ten prooi aan een diepe economische crisis, komt er nu weer bovenop. Adolf Hitler geeft de Duitsers hun gevoel van eigenwaarde terug: *'Im Glauben an Deutschland werden wir das Schicksal meistern'*, houdt hij ze voor. Eens hij de macht gegrepen heeft in 1933, worden zijn bedoelingen langzaam duidelijk: een duizendjarig rijk van en voor raszuivere Ariërs, en daarvoor heeft hij *Lebensraum* nodig. Ook in de andere landen die door de crisis getroffen zijn, vindt extreem rechts een dankbare voedingsbodem. Mussolini in Italië, Franco in Spanje, Salazar in Portugal en Degrelle in België zijn allen exponenten van hetzelfde gedachtegoed.

Van de Poele

September 1938: er hing oorlog in de lucht, maar de Britse eerste minister Chamberlain trok naar Berchtesgaden voor overleg met Hitler. © belga

De Lichterveldenaar, werkman of middenstander, zelfs de intellectueel, enkele uitzonderingen niet te na gesproken, wordt weinig beroerd door de nieuwe politieke stromingen en wanneer in 1936 de burgeroorlog uitbreekt in Spanje (niet verontrustend wegens te ver weg) zien de meesten dit niet als een voorspel van wat nog komen kan. Toch vinden velen het een moeilijke tijd en maken ze zich ongerust over de toekomst, vooral over de rol van een andermaal te sterk geworden Duitsland.

1 Slapen op een vulkaan

Wat enkelen vanaf 1933-‘34 stilzwijgend vreesden, komt vanaf 1938 dan toch steeds dreigender en duidelijker naderbij. Een gewapend conflict wordt stilaan onafwendbaar. België beklemtoont zijn (gewapende) neutraliteit, die trouwens door Duitsland erkend wordt. Duitsland maakt echter meer en meer aanspraak op zgn. Duits gebied, maar laat daarbij België ongemoeid. In maart 1938 forceert Hitler de *Anschluss* van Oostenrijk. In september van hetzelfde jaar doet de Sudetenkwestie de spanning tussen Duitsland en de geallieerden zo hoog oplaaien dat ook België mobiliseert. Op 27 september wordt de getalsterkte van het leger van honderdduizend op driehonderdduizend man gebracht.

2 De grote illusie

Twee dagen later, op 29 september 1938, kermisdonderdag in Lichtervelde, komen Hitler, Mussolini, Chamberlain en Daladier in München samen voor een ultieme conferentie over de vrede in Europa. De volgende dag al zijn ze het eens, Hitler krijgt het deel van Tsjechoslowakije waarop hij aanspraak maakt, op voorwaarde dat hij afziet van elke verdere of latere gebiedsuitbreiding. Dezelfde dag nog tekenen Duitsland en Engeland een niet-aanvalspact. Op 6 december zet Frankrijk dezelfde stap.

De vrede is verzekerd en Europa herademt. De ontspanning is ook voelbaar in Lichtervelde. De *platsenaers* komen op straat om het goede nieuws te bespreken. Sceptici geven gereserveerd commentaar. Een week later toont Belgavox in cinema De Keizer de triomfantelijke terugkeer van Chamberlain in Londen en van Daladier in Parijs. Ze worden als helden toegejuicht. Het drama van 24 jaar geleden zal zich niet herhalen. Fase 1 van de algemene mobilisatie wordt afgeblazen en drie dagen later zijn een tweehonderdtal opgeroepen Lichterveldenaars weer thuis. De inmiddels opgevorderde paarden worden aan de rechtmatige eigenaars teruggegeven.

Maar Hitler blijft rommelen in Centraal-Europa en richt nu ook zijn pijlen op niet-Duitstalige gebieden. Een conflict op grote schaal wordt onafwendbaar zodat Frankrijk en Engeland toenadering zoeken met Rusland met de bedoeling Duitsland in de tang te nemen.

Nu zijn de kaarten gedeeld en de kampen opgesteld. Wie werpt de lont in het kruitvat?

Heemkundige kring Karel Van de Poele

Heemkundige kring Karel Van de Poele

Vor der Kaserne
vor dem grossen Tor
stand eine Lanterne
und steht sie noch davor
da woll'n wir uns wiederseh'n
bei der Lanterne woll'n wir steh'n
wei einst Lili Marlene.